

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (45)

Вінниця, 2024

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 7 від 14 лютого 2024 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкар С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(45) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2024. 168с.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

БУГА ОКСАНА, Інвестиційна привабливість регіонів як основа сталого розвитку країни.....	6
<u>АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК ЗАСОБУ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО</u>	

ФАХІВЦЯ

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА, НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ Сучасна модель практичної підготовки майбутніх педагогів у коледжі.	10
БУЛЕЙКО ОЛЬГА, КАРЛОВА ОЛЕНА, Підготовка практикоорієнтованого фахового молодшого бакалавра в ВСП Вінницькому фаховому коледжі будівництва, архітектури та дизайну КНУБА.	14
МАЙДАНИК ОЛЕНА, МАРІЯ СЕНИШИНА, Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до громадянського виховання молодших школярів.	18
МІЛЩУК СВІТЛАНА, Використання технології вебквестів під час організації літньої педагогічної практики здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта (з досвіду роботи)..	22
ЯКОВЛІВА ОЛЕНА, Процес спілкування як умова розвитку комунікативних умінь майбутніх учителів.....	27
ГУМЕНЮК ОКСАНА, Компетентнісна освіта - як основа професійно-особистісного розвитку майбутнього фахівця (з досвіду роботи)	29
ХАНІКОВА ІРИНА, СТЕЦЮК ІРИНА, Співпраця закладів педагогічної освіти з громадськими організаціями як засіб організації педагогічної практики роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	31
ГАЛАН ОЛЬГА, ФАЛОВСЬКА ІРИНА, Дизайн-мислення в освітній діяльності.....	33
ДЕМКОВА ВІТА, Моделювання фізичних процесів у дослідницькій діяльності студентів.....	35
ЖУПАНОВА НАТАЛІЯ, Застосування моделювання на урок зарубіжної літератури.....	38
КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ЧЕМЕРИС ІРИНА, Формування лідерських якостей у майбутніх фахівців як ключ до успіху в сучасному світі.	40
КОРНЕЛЮК ВІКТОР, Моделювання оцінювання взаємодії в освітньому процесі.	43
СОРОЧАН МАРИНА, Використання моделювання у процесі практичної підготовки як засобу професійно-особистісного розвитку здобувачів освіти в реаліях сьогодення.	45
ТЕРЕПА АЛЛА, Математичне моделювання як прийом формування математичної компетентності в майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах.	49
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, КУЗЕМА ГАННА, Вплив освітньої інноватики на креативний розвиток професійних здібностей майбутніх вчителів.	54
КРАМСЬКА ЗОЯ, КРУГЛИК МАРИНА, Проектування освітнього простору закладу дошкільної освіти як умова розвитку дитини.	57
ПАЩЕНКО МАЯ, КОВАЛЕНКО КАТЕРИНА, Реалізація моделі освітнього простору шляхом впровадження у практику технології педагогічного проектування у закладах дошкільної освіти...	59
СИНЕГУБ ЯРОСЛАВА, ГОРДІЙЧУК МАР'ЯНА, Моделювання освітнього середовища закладів вищої освіти.	61
ДЕНИСЮК ТЕТЯНА, ГОРОБЧУК КАТЕРИНА, Екологічний підхід до проблеми створення моделі освітньої системи в Україні.	63
ТРОЯН НАТАЛІЯ, ДІДЕНКО АНАСТАСІЯ, Дистанційне проведення педагогічної практики: важливі акценти впровадження (з досвіду роботи).....	65

МУЗИЧНИЙ СВІТ У НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

АГЕЙКІНА-СТАРЧЕНКО ТЕТЯНА, ЛЮБЧИК КАТЕРИНА, Світова прем'єра хорового циклу «Псалми Давидові» Р. Толмачова за поезією Т.Г. Шевченка.	67
СТЕПОВА АЛЛА, Музично-педагогічна діяльність українських композиторів XIX - початку XX століть.....	70
КАСЬКО ТЕТЯНА, СТОРОЖУК НАТАЛІЯ, Специфіка викладання хорового диригування в умовах дистанційного навчання для майбутніх вчителів музичного мистецтва.	75

ІСКРА СВІТЛАНА, ГАВРІЛОВА СОФІЯ , Організація роботи з вокальним ансамблем: теоретичні та практичні аспекти.	78
МАЗУР АЛЬБІНА , Формування музично-естетичного смаку студентів на занятті з постановки голосу.	81
ІСКРА СВІТЛАНА, КИРИЛЮК ДМИТРО , Вокально-хорове виховання як основа формування співацьких навичок школярів.	84
ЧОРНА НАТАЛЯ, ХОЛОДЮК МАРІЯ , Театралізована діяльність на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО: види та форми.	88
БОГОЦЬКА ВАЛЕНТИНА, СЕГЕДА МИКОЛА , Використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти.	93
ТОМЧУК АННА, МЕЛЬНИК ГАЛИНА , Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі на уроках музичного мистецтва.	97

ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ: РОЗРОБЛЕННЯ, ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ

МЕТОДИК ТА ПРАКТИК НАВЧАННЯ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, ТКАЧУК АНАСТАСІЯ , Формування риторичної компетентності здобувачів освіти у процесі навчання.	101
МІНОВА ЄЛИЗАВЕТА, ГОЛОВАНЮК ВАЛЕНТИНА , Біблійні алюзії в контексті літератури постмодернізму (на прикладі роману «Історія світу в 10,5 розділах» Джуліана Барнса).	107
ІСКРА СВІТЛАНА, СТАВНІЙЧУК МАЙЯ , Український пісенний фольклор як складова репертуару дитячих вокальних ансамблів.	113
ВАЦАК КРІСТІНА , Концепти дитинства у творчості М. Вінграновського.	117
ЦІСАР ІРИНА, КСЕНЧИНА ОЛЕСЯ , Використання українського фольклору в мовленнєвому розвитку старших дошкільників.	120
БЕРЕЖАНСЬКА ОЛЬГА , Впровадження STEM-освіти на заняттях з української мови та літератури.	123
ЯКОВЕНКО ТЕТЯНА, ВОНСОВИЧ ОЛЕНА , Неокласичні традиції у творчості Максима Рильського.	126

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ

ПЕТРЮК ВАЛЕНТИНА , Використання в організації роботи творів В.О.Сухомлинського як засобу морального виховання дітей дошкільного віку.	129
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, БАКУНЧИК ЯНА , Основні аспекти формування грамотності та розвитку мовлення здобувачів початкової освіти у процесі вивчення української мови.	132
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ПАРУБОЧА МАРІЯ , Фундаментальність проблеми формування орфографічних умінь здобувачів початкової освіти у сучасному освітньому просторі.	137
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, МАРУЩАК ВІКТОРІЯ , Втілення інноваційних технологій на уроках в початковій школі як запорука ефективної спільної навчальної діяльності педагога та здобувачів початкової освіти.	140
ОСАДЧА ЛЮДМИЛА , Рівень хореографічної підготовленості старшокласниць на уроках фізичної культури за варіативним модулем «Хореографія».	146
ЦІСАР ІРИНА, БЛУДЧА АНАСТАСІЯ , Роль пісочної терапії у формуванні зв'язного мовлення дошкільнят.	148
ІННА БАРЩЕВСЬКА , Особливості діагностики та педагогічного супроводу дітей із синдромом Аспергера та СДУГ.	151
ВАКОЛЮК ТЕТЯНА, ЯКОВЛІВА ОЛЕНА , Проблема булінгу у шкільному середовищі.	155
ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА , Інноваційні технології в роботі з дітьми ООП.	157
ЯКОВЕЦЬ НАТАЛІЯ , Літературний проект як ефективний формат освітньої діяльності в ЗДО, засіб розвитку національно-патріотичних почуттів дошкільників та формування інтересу до сучасної книги (зі збірника проектів за творами сучасних українських авторів).	160

ВІДОМІ ІМЕНА

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО , Бертольт Брехт: теорія «Епічного театру». Зміст явищ.	162
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ , Наш останній король – Stanislaw August Poniatowski.	165

СЛОВО РЕДАКТОРА

Два роки Україна бореться проти агресії росії, два роки як життя народу поділилося на: до і після. Змінилося все: побут, цінності і навіть окремі професії. Єдине залишається непохитним – любов до Батьківщини та бажання бути вільними!

Попри важкі, нестабільні часи українська молодь вірить у власні сили та прагне справедливості. Велика кількість здобувачів освіти всієї України подалися до лав ЗСУ та боряться за незалежність й суверенітет держави. І це свідомий вибір. Вибір, який заслуговує на повагу та за який не соромно!

Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж теж має своїх героїв. Це «вчорашні» студенти, які без вагань стали на наш захист. Ми стараємося підтримати та допомогти тим, які невтомно виборює кожен клаптик рідної землі.

З перших днів повномасштабного вторгнення студенти та працівники коледжу активно долучилися до волонтерської діяльності. Виготовлення окопних свічок та оберегів для захисників, пошиття балаклав, плетіння маскувальних сіток, донорство, приготування та доставка їжі, допомога біженцям, формування індивідуальних аптечок, участь у благодійних концертах та футбольних матчах – усе це види волонтерської допомоги, яку надавали та продовжують надавати наші студенти й працівники. Ми проводимо благодійні ярмарки, беремо участь у всеукраїнських акціях на підтримку ЗСУ і

військовослужбовців, які проходять лікування та курси реабілітації.

За ініціативи наших викладачів зібрані кошти та придбані автівки для підрозділів, в яких служать наші випускники, і на даний час перебувають на передовій.

Дуже боляче згадувати про втрати. Ми із сумом вшановуємо пам'ять тих, хто нажаль, віддав своє життя за майбутнє. Задля виховання патріотизму молодого покоління, з метою загострення уваги до сучасних проблем і цінностей у коледжі щоранку звучить хвилина мовчання в пам'ять загиблим воїнам та всім жертвам цієї кровавої війни, проводяться виховні заходи та години спілкування.

Ми відкрили Стіну пам'яті загиблих студентів і випускників коледжу аби ніхто і ніколи не викреслив із своєї пам'яті воїнів, які захищали нас, нашу землю, нашу країну від ворога.

Ми також беремо участь у благодійних акціях, які допоможуть нашим студентам обрати для себе правильну позицію та зрозуміти головне – Україна наше все!

І після темряви обов'язково прийде світло, й добро переможе зло. Ми свято віримо у Збройні Сили України і боремося до кінця. Ми продовжуємо писати, творити, досліджувати та навчати.... Правда на нашому боці, тому задля майбутнього покоління ми зобов'язані вистояти, і на своєму освітньому фронті зробити все можливе задля ПЕРЕМОГИ!!!

пісок – це чудовий сенсорний матеріал, предметно-ігрове середовище, прекрасний матеріал для творчості, експериментування, конструювання, у взаємодії з яким розвивається зв'язне мовлення дитини дошкільного віку. Доцільним на нашу

думку є застосування методу сендплей у поєднанні з іншими інноваційними методами, зокрема сторітелінгом, що дає можливості для розвитку зв'язного мовлення у процесі мовленнєвої творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Мовленнєва робота з дошкільниками: шляхи оптимізації. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. № 3. С. 4-12.
2. Вознесенська О. Арт-терапія в роботі практичного психолога : Використ. Арт-технологій в освіті. Мова. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.
3. Куценко, П. М. Іntenційно-мовленнєвий розвиток старших дошкільників із використанням методу сендплей: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» / наук. керівник д.пед.н., О. Б. Полєвікова. Херсонський держ. ун-т, Педагогічний ф-т, Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти. Херсон : ХДУ, 2020. 71 с.
4. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками / Упоряд. Л. А. Шик, Н. І. Дикань, О. М. Гладченко, Ю. М. Черкасова. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 127 с.
5. Тягур Л. М. Сендплей – метод позитивного впливу на психічний розвиток дитини дошкільного віку. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том XI. Вип. 13. Київ, 2013. С. 315-324.
6. Чикалова Т. Г. Дидактичний потенціал методу сендплей у розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників. Український психолого-педагогічний науковий збірник: науковий журнал. ГО «Львівська педагогічна спільнота». Вип. 24. Львів, 2021. С. 58-62.

*Стаття надійшла до редакції
12 грудня 2023*

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ АСПЕРГЕРА ТА СДУГ

УДК 37.043.2-056.3

БАРЩЕВСЬКА ІННА

*викладач кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Анотація. Дана стаття розкриває важливість діагностики та педагогічного підходу до дітей із так званим високофункціональним аутизмом, або синдромом Аспергера, а також синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. На жаль, варто визнати, що діти з такими психоневрологічними особливостями сьогодні, особливо в Україні, залишаються не діагностованими вчасно та педагогічно занедбаними, оскільки через брак знань цієї проблеми досить часто їм ставиться помилковий ярлик «неуспішність». Отже, спробуємо докладніше розглянути не лише актуальну, але й дуже цікаву з погляду педагога тему.

Ключові слова: синдром Аспергера, аутичний спектр, «люди дощу», високофункціональний аутизм, соціалізація, комунікативні навички, діагностика, синдром дефіциту уваги, гіперактивність.

У науковому просторі існує чимало визначень синдрому Аспергера, оскільки медицина не стоїть на місці, у психіатрії ж на зміну «лякаючого» діагнозу аутизм

прийшов «аутичний спектр», що, на нашу думку, дуже справедливо й ось чому.

Аутичний спектр – це особливість будови нервової системи, зокрема

головного мозку, ключовим проявом якого є порушення соціальної взаємодії, а також вербальної та невербальної комунікації, що має різний ступінь вираження.

Синдром Аспергера є однією з форм розладу аутичного спектру, що позначений труднощами в соціальній взаємодії, особливому погляді на світ та оточуючих, проте з нормальним або (досить часто) з високим рівнем інтелекту, особливо в якійсь одній галузі діяльності.

Чому для педагогів так важливо мати базові знання, аби вміти виокремити та навіть діагностувати дитину із синдромом Аспергера? Тому що ці дітки, якщо не були діагностовані у віці до 3-х, 5-ти років (*коли вже є певна симптоматика розладу аутичного спектру, особливо при важких формах, такими дітьми займаються зазвичай кваліфіковані психоневрологи, психологи та педагоги*), ідуть до звичайної школи, де стикаються з першими труднощами в соціальній взаємодії та часто «неуспішності» в навчанні. Особливістю синдрому Аспергера, тобто високофункціонального аутизму, є те, що він може ніяк себе не проявляти до підліткового або навіть дорослого віку. Хлопчиків із синдромом Аспергера більше, проте в дівчат він має дуже легкі прояви, й іноді важко навіть повірити, що дівчинка з оточення Вашої дитини в школі має синдром Аспергера, оскільки такі дітки в подальшому вчать «маскувати» свою «некомунікативність».

Отже, перейдемо до симптоматики, на основі якої педагог може запідозрити синдром Аспергера:

- **Мова** – можуть починати розмовляти із затримкою (є одним з основних проявів РАС!), у дітей шкільного віку Ви можете помітити так звану «стереотипність» мови, часто вживаються одні й ті ж слова, важко засвоюються правила граматики, такі вихованці можуть придумувати свої слова, не завжди до кінця розуміють співрозмовника.

- **Невербальна комунікація** – таким діткам важко зчитати інформацію з міміки,

жестів співрозмовника. Вам може здаватися, що дитина «байдужа», «неемоційна», що вона незацікавлена в розмові тощо. Ні, це лише одна з особливостей «людей дощу».

- **Соціальна взаємодія** – одна з найхарактерніших проявів розладів аутичного спектру. Щоб Ви краще могли зрозуміти стан таких діток, уявіть себе всередині скляної банки. Так, Ви спостерігаєте за світом, Ви бачите і чуєте, але між вами є той бар'єр, який заважає зрозуміти все цілком та отримати всю інформацію ззовні і, своєю чергою, відреагувати на неї. Варто зауважити, що ці дітки і дорослі люди не мають так званої інтуїції, вони не розуміють натяків, у них немає гнучкості поведінки, досить часто мають свою особливу реакцію на події та подразники. Оскільки дитина отримує інформацію в дещо приглушеному вигляді, вона продовжує жити у своєму світі й не шукає дружби, контакту. У дорослому чи підлітковому віці такі люди мають не більше одного друга.

- Важко сприймають зміни, також можуть спостерігати досить довго за якимось одним явищем. Наприклад, можливо, Ви помічали, як у Вас на уроці є дітки, які можуть годину дивитися у вікно на те, як падає сніг або дощ, не виявляючи інтересу до того, що відбувається на уроці.

- **Навички та інтереси.** У дітей та дорослих з «особливим поглядом на світ» дуже добре себе демонструє компенсаторна функція нервової системи. Що це означає? У таких діток унікальні здібності в мистецтві, музиці, науці тощо. Телефони, комп'ютери, операційні системи й подібне – це все здебільшого і створено цими унікальними людьми. Існує таке поняття, як «музикотерапія», і саме музикою Моцарта лікують багато розладів нервової системи, варто зазначити, що і в Моцарта були ознаки синдрому Аспергера. З огляду на це Ви, як викладачі, можете спостерігати різницю успішності в навчанні: труднощі з одними предметами, та, навпаки, великі досягнення в засвоєнні інших, – це і є

сильним аспектом таких дітей, які потребують розвитку та підтримки.

- **Школа.** У кожного з нас свої спогади. Але такі дітки відчують свою «особливість»: їх часто ображають, у них нерідко формуються фобії, часті пориви гніву, іноді з аутоагресією. Тому особливим завданням педагогів є згладжування таких гострих кутів. Якщо у Вас в класі є учень чи учениця, що має певні ознаки, вказані вище, Ваш обов'язок – забезпечити комфортну атмосферу такої дитині.

Отже, ми живемо в час, коли часу бракує. Батьки бувають різними і не всі здатні зауважити «особливості» поведінки своїх дітей, особливо тоді, коли це в легкій формі і вже проявляє себе в шкільному віці. Педагог досить часто є саме тією «первинною ланкою», яка може виявити, продіагностувати й далі, вже із залученням фахівців та батьків, продовжувати продуктивно працювати з дітками, які потребують трішки більшої уваги та підходу. У дітей із синдромом Аспергера, як було сказано вище, досить часто є талант до певних галузей та спеціалізацій, тому Ваше завдання – разом із батьками допомогти розвивати ці «сильні сторони», оскільки це і стане запорукою успішного майбутнього дитини. Також робота психолога та психотерапія в комплексі допоможуть боротися з нападами страху, паніки, гніву та аутоагресії.

Варто зазначити, що так звані «люди дощу» при грамотному підході фахівців, у нашому випадку це робота педагогів разом з батьками та психологами, мають великі шанси на успішне майбутнє та повноцінне яскраве життя. І хто знає, можливо, саме у Вашому класі є майбутній видатний художник, музикант, письменник чи науковець.

СДУГ (синдром дефіциту уваги та гіперактивності) – це неврологічно-поведінковий розлад, який проявляється в нездатності дитини або дорослої людини довгий час концентрувати увагу, в імпульсивності та в надмірній моторній активності. При невчасній діагностиці та без комплексного лікування може

призвести до важких поведінкових та психологічних розладів людини, що, своєю чергою, знижує якість життя та призводять до інвалідності у важких випадках. Кожен педагог повинен знати прояви цього розладу для ранньої діагностики, а також комплексного та продуктивного підходу в освітньому процесі.

Враховуючи, що в час гаджетів та доступності інтернету все більше дітей вважаються «гіперактивними», а термін «гіперактивність» стає трендовим, нівелюючи всю проблематику істинного неврологічного розладу, який потребує уваги та корекції.

Основні поведінкові прояви СДУГ, на які повинен звернути увагу вчитель, це:

- **неуважність** – дитині важко сконцентрувати свою увагу на чомусь більше, ніж на кілька хвилин;
- **надмірна моторна активність** – дитина не може всидіти на місці, встає, ходить по класу, часто супроводжує це стереотипними рухами та нервовими тиками;
- **імпульсивність** – необдумані дії, дитина не може дочекатися завершення питання чи завдання, починає викрикувати, вигукувати на місці;
- **педагогічна запущеність та неуспішність** – труднощі з розумовою діяльністю (варто зауважити, що досить часто в дітей із СДУГ немає дефіциту інтелекту та розумової відсталості, навіть навпаки, серед таких людей багато талановитих), а саме із виконанням домашнього завдання, особливо тоді, коли воно потребує багато часу;
- **агресія** також є одним із проявів СДУГ – тому варто про це пам'ятати, вибираючи спортивні секції для дитини, уникати таких, які можуть лише погіршити ситуацію (боротьба, бокс тощо), та віддавати перевагу ігровим видам спорту;
- **розсіяність та забудькуватість** – губить речі, одяг, іграшки, невчасно приходить на заняття тощо;

- **зміна настрою;**

- **проблеми із самоорганізацією** – таким дітям складно виконувати якісь поставлені перед ними завдання, що потребують відповідальності;

- **хлопчики схильні до такого розладу частіше, ніж дівчата.**

Тому існує вага різниці між просто «гіперактивними» дітьми та неврологічною гіперактивністю. Важливо про це знати для того, щоб «не упустити» момент та звернутися до потрібних спеціалістів. Передусім до лікаря-психоневролога, оскільки, починаючи із 6-ти років, діти із СДУГ середнього та важкого ступеня важкості потребують насамперед медикаментозного лікування, а також психолого-педагогічної корекції, причому разом із батьками.

Оскільки у звичайних школах, майже в кожному класі, є хоча б одна дитина із СДУГ, учителям необхідно вміти комунікувати з такими учнями.

Отже, якщо у Вас в класі є дитина з СДУГ, **необхідно:**

- Передовсім провести розмову з батьками; у випадку, якщо дитина не обстежена, вимагати консультації з лікарем-психоневрологом.

- Не можна підвищувати голос та порівнювати таких дітей з іншими, оскільки у них і так занижена самооцінка, такими діями вчитель лише погіршити ситуацію.

- Дати такій дитині час на «відновлення» уваги, не вимагати більше,

ніж дитина може в даний момент зробити: якщо 2 хвилини – тоді 2 хвилини, 5 – тоді 5, якби ви не намагалися «спіймати» більше його уваги, не вийде.

- Таких дітей потрібно мотивувати та хвалити за будь-які позитивні дрібниці.

- Настоювати на грамотному підборі спортивних секцій.

- А також це робота з психологом, арт-терапія тощо.

Незважаючи на всі труднощі, діти із СДУГ – це, здебільшого, обдаровані люди, які потребують особливої підтримки, уваги та розуміння.

І, підсумовуючи, зауважимо, що, на труднощі, з якими стикаються під час освітнього процесу як викладачі, так і діти з даними неврологічними особливостями, натрапляють також і їхні батьки. Наше завдання як педагогічних працівників володіти знаннями для ранньої діагностики, а також створювати оптимальні освітні умови для розвитку індивідуальних здібностей та тих сильних сторін, якими володіє кожна унікальна дитина із синдромом Аспергера та СДУГ. А також підтримка та допомога в тих царинах діяльності, у яких спостерігаються найбільші труднощі.

Як демонструє всесвітня історія, найвидатніші науковці, музиканти та митці свого часу були саме такими, переважно не діагностованими дітьми з особливими освітніми потребам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Adams, P.L. 1973. Obsessive Children: a Sociopsychiatric Study. Butterworths: Lond
2. Asperger, H. 1944. Die 'aunstisehen Psychopathen' im Kindesalter. Archiv fur psychiatrie und Nervenkrankheiten 117, 76-136.
3. Asperger, H. 1968. Zur differentialdiagnose des kindlichen Autismus. Acta paedopsychiatrica 35, 136-145.
4. Asperger, H. 1979. Problems of infantile autism. Communication 13, 45-52.
5. Bartak, L. & Rutter, M. 1976. Differences between mentally retarded and normally intelligent autistic children. Journal of Autism and Childhood Schizophrenia 6, 109-120.
6. Галян І. М. Психодіагностика. Навчальний посібник . Київ: Академвидав. 2009. 464 с.

7. Дуткевич Т.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності . Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
8. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посібник Суми : Університетська книга. 2009. 226 с.
9. URL <https://moyezdorovya.com.ua/syndrom-aspergera-symptomy-ta-osoblyvosti-zahvoryuvannya/>
10. URL <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/4265/>
11. URL <https://www.youtube.com/watch?v=Surg2HI1OHk>
12. URL <https://suprun.doctor/zdorovya/shho-varto-znati-pro-sindrom-deficytu-uvazhnosti-ta-giperaktivnosti.html?page970>
13. URL <https://unilik.ua/uk/sindrom-deficytu-uvagi-i-giperaktivnosti-sdug/>
14. URL <https://nus.org.ua/articles/nezruchni-dity-rol-uchyteliv-ta-shkoly-v-dopomozi-dityam-z-giperaktivnistyu/>
15. URL <https://osvitoria.media/experience/syndrom-defitsytu-uvagy-z-giperaktivnistyu-yak-dopomogty-dytyni-adaptuvatysya-do-shkoly/>

*Стаття надійшла до редакції
05 січня 2024*

ПРОБЛЕМА БУЛІНГУ У ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

УДК 373.3/.5.064.3:[316.624.3:364.63

ЯКОВЛІВА ОЛЕНА

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик

ВАКОЛЮК ТЕТЯНА

здобувачка освіти філологічного факультету

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Анотація. У публікації розкрито проблему булінгу у середовищі школярів. Представлені види булінгу та основні профілактичні рекомендації.

Ключові слова: булінг, агресія, шкільне середовище, профілактика.

Постановка проблеми. Сьогодні в шкільному середовищі проблеми насильства стають серйозною перешкодою для досягнення всебічного розвитку дитини. Роль школи визначається не лише наданням учням знань, а й створенням безпечного освітнього середовища, в якому формується культура безконфліктного спілкування та ненасильницької поведінки.

Аналіз наукових досліджень. Дослідженнями теми профілактики булінгу в шкільному середовищі займалися науковці: О. Вознюк, О. Кормило, Л. Лушпай, С. Панасевич та інші.

Мета. Теоретично дослідити проблему булінгу серед школярів.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи проблему булінгу у середовищі школярів, можна зазначити, що це поширена глобальна проблема, яка

привертає увагу дослідників протягом п'яти десятиліть. Зазвичай це визначається як повторне, навмисне заподіяння шкоди особі, яка є слабшою або менш сильною, ніж кривдник(и).

Булінг може бути прямим, наприклад фізичні чи словесні напади, непрямим (також називається реляційним залякуванням), таким як соціальне відчуження та поширення чуток, або воно може відбуватися онлайн[2].

Булінг можна класифікувати багатьма способами, враховуючи, що жоден випадок залякування не є однаковим [3].

Науковці [2], досліджуючи проблему булінгу, розглядають знущання як не лише фізичне насильство, а й психологічне та вербальне. Проте, намагаючись визначити різні типи цькування в школі, різні автори